

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä 2025-2026

Pispalan koulu

Vuodet: 2025 - 2026

Sisällysluettelo

1. Yleistä

- 1.1. Vastuut ja velvollisuudet
- 1.2. Koulutason toimenpiteet ja rakenteet
- 1.3. Luokan tai ryhmän toimenpiteet
- 1.4. Yksilötason toimenpiteet

2. Ennaltaehkäisy

- 2.1. Toimintaohjeet ja pelisäännöt
- 2.2. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidot
- 2.3. Yhteisöllisyyden rakentaminen
- 2.4. Viestintä

3. Interventio

- 3.1. Puuttuminen
- 3.2. Tiedottaminen

4. Selvittely

- 4.1. Tilanteen purku
- 4.2. Kirjaaminen

5. Seuranta

- 5.1. Seurannan toteutuminen

1. Yleistä

Tässä suunnitelmassa kuvataan koulutasoisia toimenpiteitä oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Koulu kuvaa suunnitelmassaan konkreettisia toimenpiteitä niin yksilö- kuin ryhmätasolla sekä koko yhteisön kannalta.

Henkilöstö tuntee suunnitelman ja sen edellyttämät toimintatavat. Henkilöstö osaa toimia suunnitelman mukaisesti väkivalta- ja häirintätilanteessa ja tuntee kiusaamisen tunnusmerkit:

- *Kiusaaminen on fyysistä, psyykkistä, sanallista tai sosiaalista.*
- *Kiusaaminen on suoraa tai epäsuoraa.*
- *Vihamielisen, painostavan tai epämiellyttävän ympäristön luominen on osa kiusaamista.*
- *Kiusaaminen tapahtuu toistuvasti.*
- *Kiusaajan/kiusaajien ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino.*
- *Kiusaaminen on tahallista ja tietoista.*
- *Kiusaamisella alistetaan ja loukataan toista.*
- *Kiusaamiseen liittyy ryhmän vahvistava ja hyväksyvä käyttäytyminen.*

Myös koulun toiminnallisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa käsitellään häirintätilanteiden ennaltaehkäisyä.

1.1. Vastuut ja velvollisuudet

Opettajalla on velvollisuus selvittää ne kiusaamistapaukset, jotka ovat tapahtuneet koulupäivän aikana. Kuraattori ja rehtori voivat olla tarpeen mukaan auttamassa opettajaa selvittelyssä. Seuraamusten määrääminen kuuluu kuitenkin aina opettajan/rehtorin tehtäviin.

Koulun ulkopuolella, koulumatkoilla ja vapaa-ajalla esiintyvät kiusaamistapaukset ja väkivalta kuuluvat huoltajien vastuulle. Huoltajien velvollisuus on valvoa ja puuttua lastensa käyttäytymiseen sekä selvittää ristiriidat muiden huoltajien kanssa tarvittaessa viranomaisten (esimerkiksi poliisi, lastensuojelu) avulla.

- Jokaisen koulun aikuisen velvollisuutena on välittää puolueetonta koululle tullutta tietoa kaikkien asianosaisten huoltajille*
- Opettaja voi jakaa huoltajien käyttöön toisten asianosaisten huoltajien yhteystietoja kun on saanut siihen luvan.*
- Tarvittaessa huoltajat voivat tavata toisiaan koulun tiloissa koulupäivän jälkeen ennalta sovitusti. Opettaja voi olla läsnä tilaisuudessa, mikäli huoltajat näin toivovat.*

Oppilaita kannustetaan aktiivisesti kertomaan kiusaamisesta ja kaikenlaisista ristiriidoista vanhemmille / koulun aikuisille.

- Kiusaamisesta/häirinnästä voi myös ilmoittaa kuraattorille ja kouluvalmentajalle erillisen lomakkeen kautta*

Kiusaamisella on taipumus pahentua ja laajentua ellei siihen puututa.

Seuranta aktiivisessa roolissa -> seuranta päättyy peruskoulun päättyessä.

Kaikissa prosessin vaiheissa voi konsultoida kuraattoria ja sopia tarvittaessa työnjaosta. Kouluvalmentaja voi myös auttaa prosessin eri vaiheissa erityisesti 6.-9. luokkalaisten oppilaiden osalta.

Opettajalla on velvollisuus selvittää ne kiusaamistapaukset, jotka ovat tapahtuneet koulupäivän aikana. Kuraattori ja rehtori voivat olla tarpeen mukaan auttamassa opettajaa selvittelyssä. Seuraamusten määrääminen kuuluu kuitenkin aina opettajan/rehtorin tehtäviin.

Koulun ulkopuolella, koulumatkoilla ja vapaa-ajalla esiintyvät kiusaamistapaukset ja väkivalta kuuluvat huoltajien vastuulle. Huoltajien velvollisuus on valvoa ja puuttua lastensa käyttäytymiseen sekä selvittää ristiriidat muiden huoltajien kanssa tarvittaessa viranomaisten (esimerkiksi poliisi, lastensuojelu) avulla.

- Jokaisen koulun aikuisen velvollisuutena on välittää puolueetonta koululle tullutta tietoa kaikkien asianosaisten huoltajille.
- Opettaja voi jakaa huoltajien käyttöön toisten asianosaisten huoltajien yhteystietoja kun on saanut siihen luvan.
- Tarvittaessa huoltajat voivat tavata toisiaan koulun tiloissa koulupäivän jälkeen ennalta sovitusti. Opettaja voi olla läsnä tilaisuudessa, mikäli huoltajat näin toivovat.

Oppilaita kannustetaan aktiivisesti kertomaan kiusaamisesta ja kaikenlaisista ristiriidoista vanhemmille / koulun aikuisille.

Riittävän pitkäkestoinen seuranta on olennaista kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumisessa sekä niiden jatkumisen tai pahentumisen estämisessä.

Kaikissa prosessin vaiheissa voi konsultoida kuraattoria ja sopia tarvittaessa työnjaosta. Kouluvalmentaja voi myös auttaa prosessin eri vaiheissa erityisesti 6.-9. luokkalaisten oppilaiden osalta.

1.2. Koulutasoiset toimenpiteet ja rakenteet

- Koulun aikuisten välinen yhteistyö, tiedottaminen ja kouluttaminen
- Järjestyssäännöt ja koulun omat toimintaohjeet
- Tehokas ja riittävä välituntivalvonta sekä sisällä että ulkona, kaikkien aikuisten puuttuminen epäasialliseen käyttäytymiseen
- Hyvinvointikyselyt ja kyselyiden tulosten pohjalta tehdyt kohdennetut toimenpiteet
- Ohjattu välituntitoiminta, mahdollisuudet tekemiseen välitunneilla
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen opetussuunnitelman mukaisesti
- Koko koulun yhteiset juhlat ja tapahtumat
- Yhteistyö vanhempien kanssa, tuntimerkinnät
- Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

1.3. Luokan tai ryhmän toimenpiteet

-
- Oppilaiden kanssa laaditut oman luokan säännöt
- Luokan yhteisen matkan tukeminen (ryhmytys, oman luokan päivä)
- Yhteistyötä vaativat työtavat
- Mahdolliset leirikoulut ja opintoretket, teemapäivät
- Avoin ja kannustava ilmapiiri
- Luokanohjaajan tunnit ja välkät
- Koulun aikuisten yhteistyö vanhempien kanssa sekä vanhempien keskinäinen yhteistyö
- Opiskeluhuollon palvelut, konsultaatio, kouluvalmentajat.

1.4. Yksilötason toimenpiteet

-
- Oppilaan kuunteleminen ja osallistaminen ikätason mukaisesti
- Sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- Oppilaan ohjaaminen valintatilanteissa
- Riitojen selvittelyyn saatava tuki
- Yhteydenpito oppilaan vanhempiin
- Kouluvalmentajien tuki yksittäisille oppilaille
- Opiskeluhuollon palvelut.

2. Ennaltaehkäisy

Yleiset tavoitteet:

- *Ennaltaehkäisyssä panostetaan erityisesti toimintakulttuuriin ja yhteisöllisyyteen ja toimivan vuorovaikutuksen pelisääntöihin. "Me kaikki ollaan me".*
- *Vastakkainasettelujen torjunta - sen sijaan lähtökohtana se mikä yhdistää*
- *Positiivinen, ratkaisukeskeinen ilmapiiri*
- *Toimijoina koko kouluyhteisö, vanhempainyhdistys ja kaikki huoltajat*
- *Selkeä ja avoin tiedottaminen koteihin*

2.1. Toimintaohjeet ja pelisäännöt

Konkreettisia keinoja:

- *Kunnioittava puhetapa*
- *Varhainen puuttuminen*
- *Kohtaamiset arjessa*
- *Koululla nollatoleranssi kiusaamisen suhteen*

Oppilas voi tuoda kiusaamis-, väkivalta- tai häirintätilanteen tietoon kertomalla aikuiselle itse kokemastaan tai joku toinen tulee kertomaan. Huoltajat tuovat tilanteita ilmi yhteydenotoillaan, henkilökunta havainnoi aktiivisesti oppilaiden toimintaa --> tilanteisiin puututaan asian vaatimalla tavalla.

Toimintaohjeet ja pelisäännöt päivitetään (tarvittaessa) ja käydään läpi lukuvuosittain. Tänä lukuvuonna asiat käytiin koko koulun kesken läpi pe 8.8.2025.

2.2. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidot

Konkreettisia keinoja

- *Tuetaan joustavan identiteetin rakentamista ja itsemäärättyä oikeuden toteutumista*
- *Tunne-, itsesäätely- ja vuorovaikutustaitoihin panostaminen: Askeleittain, Lions Quest, Yhteispeli tms.*

Tunne- ja kaveritaitoja opetetaan päivittäin arjen eri tilanteissa. Nämä aiheet tulevat vuosittain käsittelyyn myös sisältöinä erioppiaineissa; katsomusaineet, ja ympäristöoppi, sekä liikunnassa. Aiheet ovat keskeisesti läsnä jokapäiväisessä arjessa kaikissa oppiaineissa. Yksittäisinä esimerkkeinä mm. erilaiset pelit, pari- ja ryhmätyöt, yhteiset keskustelut. Lisäksi päivänavausten aiheet liittyvät usein näihin taitoihin. Koko opetushenkilökunta opettaa kaikilla luokka-asteilla. Materiaaleina kustantajien materiaaleihin sisältyvien materiaalien lisäksi esim. Hyvän mielen taitomerkki, Huomaa hyvä, Mieli ry:n materiaalit, opetusviedot esim. Yle Areenan Moraalimittari.

Oppituntien määrää on erittäin vaikea sanoa tunteina, sillä sitä ei voi irrottaa arjen kasvatustyöstä. Nämä teemat ja aiheet ovat mukana kaikissa oppiaineissa. Ympäristöopissa on lukuvuodesta 2023-24 alkaen lisätty 0,5 vvt tähän.

2.3. Yhteisöllisyyden rakentaminen

Konkreettisia keinoja:

- *Yhteisöllisyyden ja osallisuuden portaat -työkalu arvioinnin apuna.*
[Yhteisöllisyyden ja osallisuuden keskusteluteemat](#)
[Yhteisöllisyyden ja osallisuuden arviointiporaat](#)
- *Säännöllisesti, lukuvuosittain, oppilaiden kanssa käydään läpi mitä on kiusaaminen: käsitteen määrittelyä*
- *Ryhmäytys, kuraattorit, kouluvalmentajat, KiVa-tiimi tai vastaava, oppilaskunta, tukioppilaat*

Koulussamme kannustetaan ja ohjataan oppilaita työskentelemään eri kokoonpanoissa yli luokkarajojenkin, koulun yhteiset säännöt koskevat kaikkia. Meillä on pieni yksikkö, jossa kaikki tuntevat toisensa ja kaikki oppilaat ovat yhteisiä --> kaikki kasvattavat ja ohjaavat kaikkia, mikä luo turvallisuutta. Lisäksi yhteisöllistä toimintakulttuuria vahvistavat koko koulun yhteiset tapahtumat; isot ja pienet, kuten päivänavaukset, juhlat, kummitoiminta, oppilaskuntatoiminta, yhteisöllinen oppilashuolto, vanhempainyhdistystoiminta.

Koulussa toimii oppilaskunta, jonka jäseniä ovat kaikki oppilaat. Oppilaskunnan hallituksessa on jokaiselta luokalta vaaleilla valittu edustaja, jonka kautta tieto hallituksen toiminnasta kulkee oppilaskunnan jäsenille ja jäseniltä hallitukselle. Oppilaskunnan jäsenet voivat taten tuoda hallituksen käsiteltäväksi itselleen tärkeitä asioita koulun arjessa ja pääsevät sitä kautta vaikuttamaan, mikä lisää yhteisöllisyyden tunnetta. Oppilaskunnan hallitus järjestää myös lukuvuosittain yhteisöllisiä tapahtumia ja pienempiä tempauksia ja teemapäiviä, kuten Avoin lava sekä ystävänpäivä-, joului- tai muut teemapäivät. Suunnitelmassa on tuoda näkyväksi myös kiusaamisen ehkäisyyn ja toisten kunnioittamiseen liittyviä teemoja.

2.4. Viestintä

Avoin tiedottaminen koteihin

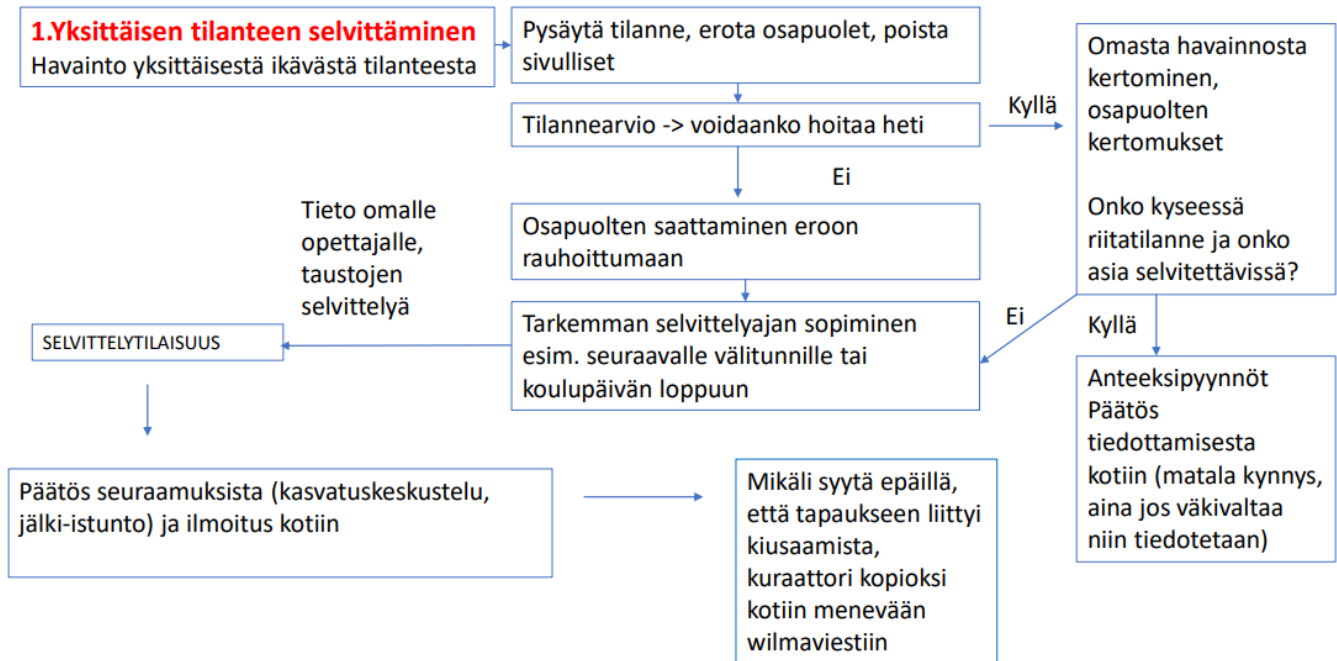
Viestimme asioista huoltajille vanhempainilloissa, yhteisöllisen opiskeluhuollon kautta, oppimiskeskusteluissa, Wilma-viesteissä sekä arjen tilanteissa.

3. Interventio

Yleiset tavoitteet:

- Puuttuminen mahdollisuuksien mukaan jo ennen tilanteen eskaloitumista ja kriisiä
- Kytevien konfliktien tunnistaminen, viranomaisyhteistyö tarvittaessa
- Tiedonkulku henkilöstön välillä
- Käytetään yhteneviä käsitteitä
- Konfliktin akuutissa vaiheessa vain väliintulo ja tilanteen rajaaminen
- Toimijat: Tilanteessa oleva opettaja ja tarvittava määrä muita aikuisia

Vakavien väkivaltatilanteiden toimintaohjeet TreTurvassa ja Taskussa (linkki).

3.1. Puuttuminen

- *Puuttumisen yhteydessä olennaista tilanteen rajaaminen*
- *Osapuolten välinen dialogi käydään myöhemmin.*

Intervention tekee opettaja tai henkilökunnan jäsen, jolla on tilanteesta paras tieto.

Akuutin tilanteen keskeyttää sen havainnut tai siitä tiedon saanut aikuinen välittömästi.

Toisen käden tietona, esimerkiksi huoltajan yhteydenoton perusteella saadun tiedon pohjalta tehdään interventio vasta tilannekartoituksen ja -arvion pohjalta. Tähän osallistuvat tiedon saanut opettaja, rehtori ja turvallisuustutor sekä sovittelu- ja somevastaava.

Interventiossa hyödynnetään tarvittaessa opiskeluhuollon työntekijöiden ammattitaitoa.

3.2. Tiedottaminen

Nopea tiedottaminen koteihin tärkeää tavoitteiden saavuttamiseksi

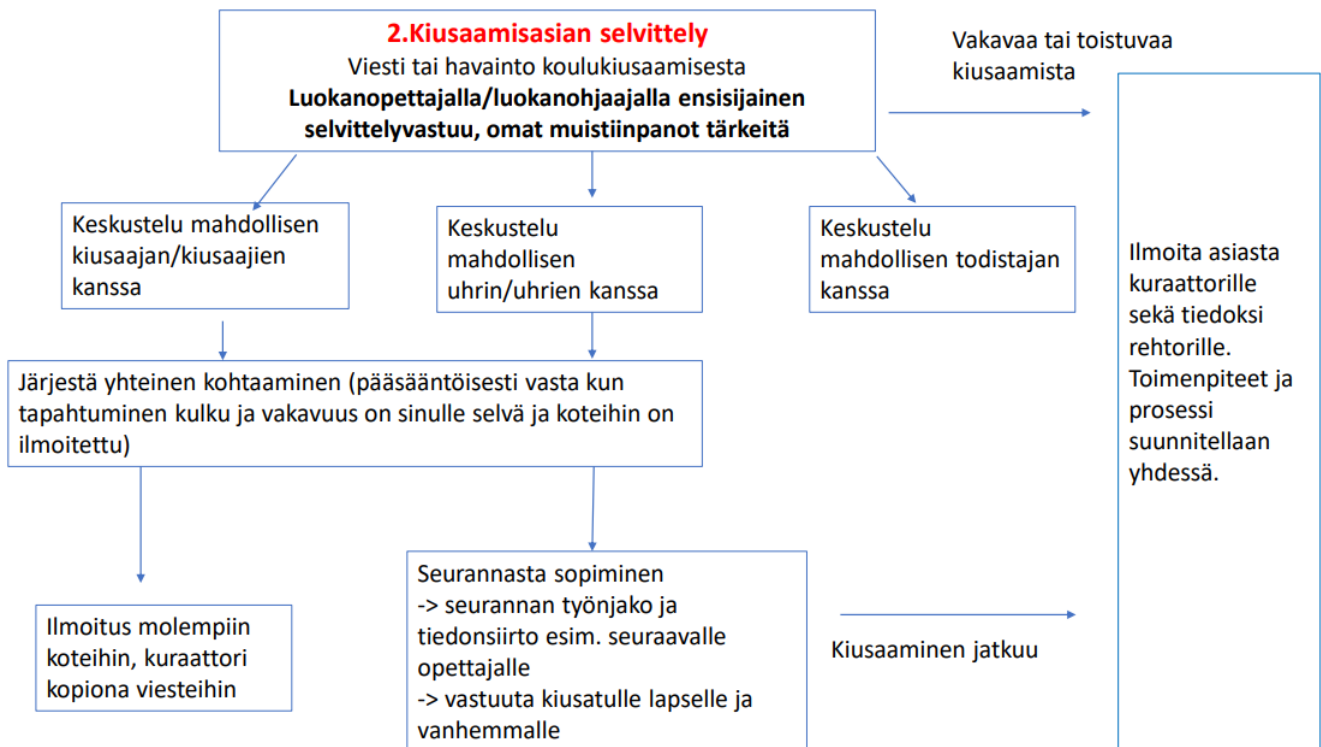
Tiedottamisesta huolehtii tilanteessa ollut aikuinen. Tiedotamme vain sen, mitä siinä vaiheessa tiedämme, eli mitä olemme havainneet, miten asiaan on reagoitu, miten prosessi tästä etenee ja milloin tiedotamme seuraavan kerran jotakin. Tiedottamisessa ei oteta kantaa asioihin, joita ei ole vielä selvitetty. Vain niille tahoille tiedotetaan, joita asia koskee.

Päätöksen koko koulua koskevasta tiedottamisesta tekee rehtori.

4. Selvittely

Yleisiä tavoitteita:

- Oppilaiden näkökulmien kuuleminen, oppilaiden yhteen saattaminen
- Ratkaisujen etsiminen ja luottamuksen palauttaminen
- Mahdolliset sanktiot
- Selvittelyryhmän kokoonpano määräytyy tilanteen ja osapuolten mukaan

4.1. Tilanteen purku

- *Selvitetään silminnäkijät, huhut, tukijoukot, puolesta loukkaantujat ja estetään polarisoituminen.*
- *Avoim dialogi tapahtuneesta, ns. identiteettipuhetta kuitenkaan vahvistamatta.*
- *Voidaan käyttää selvittelymalleja rakennetuista malleista.*
- *Kuvaa koululla käytössä oleva toimintamalli (esim. SÖPU, VERSO, KiVa-koulu, koulun oma malli).*
- *Sovittelussa etsitään ratkaisuja ja katsotaan eteenpäin.*
- *Korostetaan väkivallatonta ratkaisumallia, puhumalla sopimista.*
- *Viranomaisia konsultoidaan tarvittaessa.*

Tilanteiden selvittelyn ja purun hoitaa ensisijaisesti sen havainnut / tilanteessa ollut opettaja. Kaikkia osapuolia tulee kuulla ennen johtopäätöksiä.

Pispalan koulussa on uutena toimintamallina käytössä lukuvuonna 2025-26 myös ns. Sofian sovitteluvälkkä. Mallissa hyödynnetään muualla käytössä olevien sovittelu- ja konfliktinratkaisumallien hyviä puolia.

- 5B-luokan opettaja Sofia Lind toimii sovittelijana ja sovittelumallin kehittäjänä.
- Sovittelun idea on ratkoa oppilaiden välisiä ristiriitatilanteita aikuisen johdolla. Yleensä sovittelu ei vaadi yhteydenottoja koteihin. Tarvittaessa infotaan kotia sovittelussa ilmenneistä asioista.
- Sovitteluajat ovat perjantaisin välitunneilla.
- Sovittelut kirjataan lyhyesti sovittelun aikana. Opettajat näkevät luokkansa sovittelujen kirjaukset.
- Mitä tapahtui ja miltä se tuntui?
- Mitä tehtiin väärin?
- Mitä tehdään tulevaisuudessa toisin?
- Anteeksipyynnöt tarvittaessa.
- Mahdolliset seuraamukset

Turvallisuustutor tarjoaa konsultaatiota tarvittaessa. Hän voi myös osallistua tilanteen selvittelyyn ja purkuun.

Sanktiot eivät ole ensisijainen tavoite, mutta teoilla pitää tulla seuraukset. Nämä on käsitelty henkilökunnan kanssa yhteisesti. Sanktiona voi olla ohjaava keskustelu, kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, rehtorin käytöskymppi tai kirjallinen varoitus.

Väkivaltatilanteista teemme lastensuojeluilmoituksen. Ilmoituksen tekee tapauksen selvittänyt aikuinen.

Viranomaisille tiedottaa vain rehtori konsultoituaan ensin perusopetuksen turvallisuusorganisaatiota.

4.2. Kirjaaminen

Koululla tulee olla sovittuna, kuka hoitaa kirjaamisen Wilmaan käytännössä.

Kuvatkaa myös käytössä olevat kirjaamistavat, esimerkiksi yhteinen totuus-menetelmä.

Prosessin kaikki vaiheet kirjataan. Selvittelystä vastuussa ollut aikuinen vastaa myös tästä.

Tilanteet, joista seuraa kurinpitotoimia, dokumentoidaan Wilmaan kyseisen kurinpitotoimen mukaiselle lomakkeelle.

Selvittelyn tuloksena ilmenneet seikat välitetään huoltajille Wilman välityksellä.

Olennaista on kirjata myös seuranta ja määritellä sen aikataulu.

5. Seuranta

Yleisiä tavoitteita:

- *Asia käsitellään yhdessä, tunnistetaan tapahtumat, tehdään sovinto*
- *Laaditaan yhteiset sopimukset: osapuolet määrittävät mitä tarvitsevat ja tarpeiden pohjalta tehdään sopimus*
- *Mahdolliset sanktiot ja niistä huolehtiminen*
- *Tehdään johtopäätökset ja tarvittavat muutokset toimintaan*
- *Sovitaan aina myös seurannasta ja tarvittaessa jälkihoidosta*
- *Toimijat: Koulun edustaja, osapuolet, tarvittaessa moniammatillinen tukitiimi koulun ulkopuolelta (lastensuojelu + perhetyö mukana)*
- *Tiedotus huoltajille ja tarvittaessa sidosryhmille*

5.1. Seurannan toteutuminen

Seurannan periaatteet:

1. *Käydään läpi, mitä opittiin*
2. **Kirjaaminen**
3. *Nimettömyys*
4. *Luottamuksellisuus*
5. *Konfliktien näkeminen oppimistapahtumina*
6. *Käytetään ulkopuolista tukihenkilöä tarvittaessa*

Seurannasta vastaa prosessin omistaja, eli selvittelyn suorittanut aikuinen. Se, koska seuranta tapahtuu, on määritelty jo selvittelyn yhteydessä. Samoin se, mitä tapahtuu jos sovitut asiat eivät ole toteutuneet. Se kuinka pitkään seuranta jatkuu, määritellään myös sen mukaan, millainen tapaus on kyseessä ja kuinka vakavaa / pitkäkestoista toiminta on ollut. Seuranta kirjataan, kuten aikanaan selvittelykin - joko Wilma-lomakkeelle tai muuhun kirjalliseen muotoon.